

**ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА**

ГУМАНКОВА ОЛЬГА СЕРГІЇВНА

УДК 371.132:009

**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ГУМАНІТАРНИХ
ДИСЦИПЛІН ДО ЗДІЙСНЕННЯ ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ПІДХОДУ У
НАВЧАННІ УЧНІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Житомир – 2012

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Житомирському державному університеті імені Івана Франка, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук, доцент
Калініна Лариса Вадимівна
Житомирський державний університет
імені Івана Франка,
завідувач кафедри методики викладання
іноземних мов та прикладної лінгвістики.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Барбіна Єлизавета Сергіївна
Херсонський державний університет,
професор кафедри педагогіки та психології

кандидат педагогічних наук, професор
Люріна Таніта Іванівна
Київський університет імені Бориса Грінченка,
професор кафедри початкової освіти та методик
природничо-математичних дисциплін
педагогічного інституту.

Захист відбудеться 21 лютого 2012 р. о 13 год. в Житомирському державному університеті імені Івана Франка за адресою: 10008, м. Житомир, вул. В. Бердичівська, 40, 2-й поверх, конференц-зал.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Житомирського державного університету імені Івана Франка (10008, м. Житомир, вул. В. Бердичівська, 40).

Автореферат розісланий 20 січня 2012 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

С.Л. Яценко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Реалізація сучасної освітньої політики в Україні передбачає забезпечення розвитку та самореалізації особистості, задоволення її освітніх та духовно-культурних потреб, про що йдеться в Концептуальних засадах розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції в європейський освітній простір (2004 р.). Одним із пріоритетних завдань у цьому контексті визначається підготовка педагогічних працівників до здійснення професійної діяльності на демократичних та гуманістичних засадах. У зв'язку з цим змінюються функції вчителя, його діяльність орієнтується на створення умов для розвитку та саморозвитку суб'єктів учіння відповідно до їх нахилів, здібностей, навчальних можливостей та інтересів. Такі зміни є об'єктивним фактором, який спрямовує вищі педагогічні навчальні заклади на підвищення рівня та якості підготовки майбутніх фахівців.

Гуманітаризація, яка є стратегічним орієнтиром розвитку освітньої системи нашої держави, задекларованим у Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті (2002 р.), передбачає оновлення цілей, змісту, методів навчання гуманітарних дисциплін у загальноосвітніх навчальних закладах держави. Це обумовлює пріоритетність наукового пошуку в сфері оптимізації професійної освіти вчителів гуманітарних спеціальностей, вимагає перегляду традиційного статусу викладачів цього профілю, приведення рівня їх професійної підготовки до вимог особистісно орієнтованого навчально-виховного процесу.

Особливо гостро за цих умов постає проблема підготовки вчителів-гуманітаріїв до здійснення диференційованого підходу у навчанні учнів ЗНЗ як ефективного засобу орієнтації навчального процесу на розвиток особистості школяра.

Проблема оновлення змісту професійної підготовки вчителів, зокрема професійно-педагогічної, розглядалася в дослідженнях О.О. Абдулліної, О.А. Дубасенюк, Н.В. Кузьміної, В.Ф. Паламарчука та ін. У дослідженнях І.В. Гриненка, О.П. Значенко, Ж.В. Ковалів, Ю.С. Присяжнюк розкрито окремі аспекти оновлення змісту професійної підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін. Зміст підготовки майбутніх учителів до впровадження особистісно орієнтованих технологій навчання, індивідуалізації та диференціації аналізується в дослідженнях О.В. Герасімової, В.М. Єремеевої, Г.І. Коберник, Є.Ю. Нікітіної, С.Ю. Ніколаєвої, І.М. Осмолівської, А.М. Старєвої, С.Г. Чиж та ін. Розробка диференційованого підходу в навчанні знайшла відображення в наукових доробках Ю.К. Бабанського, І.Д. Бутузова, О.М. Вірнієнка, О.І. Когут, І.П. Крицької, В.А. Сапогова, О.М. Спіріна, М.Ф. Федіної, Г.В. Шугайло, Г. Гарднера, К. Леттері, Х. Мамфорда, Р. Олрайта, П. Паска, Б. Фішера та Л. Фішера.

Однак, визначення широкого спектру критеріїв диференціації, які набули останнім часом популярності у вітчизняній та зарубіжній психолого-педагогічній науковій літературі (когнітивні стилі, домінуючі здібності до певних видів навчальної діяльності (теорія множинних інтелектів), навчальні стилі учнів тощо), не отримало достатнього висвітлення в теоретичних та практичних розробках дослідників.

Актуальність проблеми оптимізації професійної підготовки вчителів гуманітарних дисциплін у контексті оновлення державної політики в галузі освіти зумовлюється також необхідністю подолання протиріч між: зростаючою потребою в підвищенні рівня підготовки вчителів гуманітарних дисциплін та недостатністю теоретичних досліджень з проблеми оптимізації її змісту з огляду на особливості педагогічної діяльності; високим рівнем набутих знань з проблеми застосування диференційованого підходу в навчанні та традиційністю шляхів його реалізації на уроках гуманітарного циклу; необхідністю розширення знаннєвого та діяльнісного компонентів змісту професійної підготовки вчителів гуманітарних дисциплін системою знань та вмій, необхідних для реалізації диференційованого підходу в навчанні, та недостатністю практичних розробок і рекомендацій щодо діяльності вищих педагогічних навчальних закладів освіти у цьому напрямі.

Отже, об'єктивна потреба в оновленні та розширенні змісту професійно-педагогічної підготовки вчителів гуманітарних дисциплін, актуальність і перспективність урахування сучасних тенденцій упровадження диференційованого підходу в навчанні та необхідність вирішення зазначених протиріч зумовили вибір теми дослідження: **„Підготовка майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до здійснення диференційованого підходу у навчанні учнів загальноосвітніх навчальних закладів”**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано у межах комплексної теми „Формування професійної компетентності майбутнього вчителя в умовах європейської інтеграції” (Державний реєстраційний номер 0110U002110), яка розробляється кафедрою педагогіки Житомирського державного університету імені Івана Франка. Тема затверджена вченою радою Житомирського державного університету імені Івана Франка (протокол № 9 від 27.05. 2005 р.) та погоджена в Раді з координації наукових досліджень в галузі педагогіки та психології АПН України (протокол № 6 від 27.06. 2006 р.).

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати модель, розробити та експериментально перевірити технологію підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до здійснення диференційованого підходу в навчанні.

Реалізація поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

1. Проаналізувати стан досліджуваної проблеми в теорії та практиці

професійно-педагогічної підготовки вчителів гуманітарних дисциплін.

2. Уточнити зміст основних понять дослідження і виявити їх взаємозумовленість.

3. Визначити зміст, структуру, критерії, показники і рівні готовності вчителів гуманітарних дисциплін до здійснення диференційованого підходу в навчанні учнів ЗНЗ.

4. Теоретично обґрунтувати модель підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до здійснення диференційованого підходу в навчанні.

5. Розробити та експериментально перевірити технологію підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до здійснення диференційованого підходу в навчанні.

Об'єкт дослідження: професійна підготовка майбутніх учителів гуманітарних дисциплін.

Предмет дослідження: модель підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до здійснення диференційованого підходу в навчанні.

Гіпотеза дослідження полягає в тому, що професійна підготовка майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до здійснення диференційованого підходу в навчанні набуває ефективності за умов: розширення її системою знань, умінь та навичок, необхідних для здійснення диференційованого навчання учнів ЗНЗ; забезпечення міжпредметних зв'язків дисциплін, що складають зміст професійної підготовки вчителів гуманітарних дисциплін; розроблення, обґрунтування та перевірки ефективності моделі та технології підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до здійснення диференційованого підходу в навчанні.

Методологічну основу дослідження становлять концептуальні положення про діалектичний взаємозв'язок явищ та суб'єктів освітнього процесу; основні принципи наукової теорії пізнання: принцип об'єктивності, пізнаваності, історизму, конкретності істини; системний підхід як методологічний спосіб пізнання педагогічних фактів, явищ, процесів; положення особистісно орієнтованого, синергетичного, аксіологічного, технологічного та діяльнісного підходів до професійно-педагогічної підготовки вчителів; принципи єдності педагогічної теорії та практики, що забезпечують теоретичне, емпіричне й експериментальне вивчення освітніх явищ.

Теоретичну основу дослідження складають положення і наукові узагальнення щодо проблеми гуманітаризації освіти (Г.П. Васянович, Б.С. Гершунський, С.У. Гончаренко, В.Г. Кремень, Ю.І. Мальований, А.П. Марков, І.Г. Оніщенко та ін.); методологічних основ функціонування системи професійно-педагогічної освіти (Є.С. Барбіна, І.А. Зязюн, Н.Г. Ничкало, О.М. Пехота та ін.); сутності змісту та процесу реалізації професійної підготовки майбутніх учителів (В.О. Сластьонін, О.І. Щербаков та

ін.); дидактичних засад організації навчально-виховного процесу у вищій школі (А.М. Алексюк, С.С. Вітвицька, З.Н. Курлянд, З.І. Слєпкань та ін.); розробки змісту, форм, методів формування педагогічних знань, умінь та навичок (О.Є. Антонова, Л.О. Хомич та ін.); закономірностей, принципів, форм і методів дидактичного процесу, сучасні методологічні положення щодо розробки технології навчання (М.В. Кларін, Г.К. Селевко та ін.), диференційований підхід та диференціацію навчання (О.Г. Братанич, В.М. Володько, П.М. Гусак, Л.В. Жовтан, Т.А. Логвина-Бик, П.І. Сікорський, І.Є. Унт, І.М. Чередов та ін.); Закон України „Про вищу освіту”, Державна національна програма „Освіта” (Україна ХХІ століття), Концептуальні засади розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції в європейський освітній простір (2004 р.).

Методи дослідження: 1) *теоретичні* – аналіз, порівняння, класифікація, систематизація, узагальнення експериментальних даних, психолого-педагогічної літератури, державних документів, досвіду і стану професійної діяльності та підготовки майбутніх учителів з метою визначення теоретичних основ дослідження, змісту, структури, функцій професійної підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін у контексті диференційованого підходу у навчанні учнів; 2) *емпіричні* – педагогічний експеримент (констатувальний та формувальний етапи); спостереження за навчально-виховним процесом у вищому педагогічному навчальному закладі, анкетування, статистичні методи обробки експериментальних даних для організації та підтвердження результатів експерименту.

Організація дослідження. Дослідження здійснювалося в чотири етапи протягом 2005-2011 років.

На першому етапі (2005-2006 рр.) – *теоретико-аналітичному* – проаналізовано наукову літературу, державні освітні документи щодо проблеми професійної підготовки вчителів гуманітарних дисциплін, вивчено практику роботи вищої педагогічної школи, окреслено напрями її вдосконалення; здійснено аналіз наукової літератури з проблеми диференційованого підходу, диференціації, диференційованого навчання з метою уточнення змісту поняття „диференційований підхід”, встановлення його зв’язку з поняттями „диференціація навчання”, „диференційоване навчання”.

На другому етапі (2007-2008 рр.) – *теоретико-конструктивному* – визначено практичні шляхи реалізації диференційованого підходу в професійній діяльності вчителя-гуманітарія; виявлено рівень підготовки працюючих учителів гуманітарних дисциплін до здійснення підходу в навчанні учнів ЗНЗ; обґрунтовано зміст та структуру готовності вчителя-гуманітарія до здійснення диференційованого підходу, визначено критеріальну систему оцінки рівня розвитку зазначеної готовності; розроблено теоретичну модель підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до здійснення

диференційованого підходу в навчанні учнів ЗНЗ (зміст, структура, підходи, принципи, педагогічні умови, форми, методи організації та оцінка результатів); розроблено технологію підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін в окресленій сфері.

На третьому етапі (2008-2010 рр.) – *дослідно-експериментальному* – проведено констатувальний та формувальний етапи експерименту; розроблено доповнення до курсів „Педагогіка”, „Методика викладання предмету спеціалізації”, спецкурс „Підготовка майбутнього вчителя до здійснення диференційованого підходу в навчанні учнів загальноосвітніх навчальних закладів”; укладено посібник „Диференційований підхід на уроках іноземної мови в початковій школі”, відповідні доповнення до програми переддипломної педагогічної практики студентів; розроблено тематику курсових та дипломних досліджень студентів із проблеми впровадження диференційованого підходу в навчанні.

Дані, отримані у ході констатувального та формувального етапів експерименту, використано для корекції та вдосконалення моделі підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до здійснення диференційованого підходу у навчанні учнів ЗНЗ.

На четвертому етапі (2010-2011 рр.) – *завершувально-узагальнюючому* – здійснено аналіз та інтерпретацію результатів дослідно-експериментальної роботи, апробацію розробленої технології в навчальному процесі вищих педагогічних навчальних закладів.

Експериментальна база дослідження. Дослідно-експериментальна робота проведена в Житомирському державному університеті імені Івана Франка, Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя, Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини, Дрогобицькому державному педагогічному університеті імені Івана Франка.

Усього дослідженням охоплено 388 студентів гуманітарних спеціальностей, 120 учителів загальноосвітніх шкіл.

Наукова новизна і теоретичне значення одержаних результатів полягає в тому, що *вперше*: теоретично обґрунтовано модель, розроблено та експериментально перевірено технологію підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до здійснення диференційованого підходу в навчанні учнів ЗНЗ; систематизовано критерії та рівні готовності вчителів гуманітарних дисциплін до здійснення диференційованого підходу; *удосконалено* зміст та структуру готовності до реалізації диференційованого підходу у навчанні учнів ЗНЗ; *подальшого* розвитку набули форми та методи підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до здійснення диференційованого підходу в навчанні учнів ЗНЗ.

Практичне значення отриманих результатів визначається тим, що:

впроваджено технологію підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до здійснення диференційованого підходу в навчанні учнів ЗНЗ; доповнено курси „Педагогіка”, „Методика викладання предмету спеціалізації”, розроблено спецкурс „Підготовка майбутнього вчителя до здійснення диференційованого підходу в навчанні учнів загальноосвітніх навчальних закладів”, укладено посібник „Диференційований підхід на уроках іноземної мови в початковій школі”, відповідні доповнення до програми переддипломної педагогічної практики студентів, розроблено тематику курсових та дипломних досліджень студентів у контексті окресленої проблеми.

Упровадження результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження впроваджувалися в Житомирському державному університеті імені Івана Франка (довідка № 585 від 27.12. 2010 р.), Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя (довідка № 04/1379 від 11.10. 2010 р.), Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини (довідка № 1862/01 від 08.11. 2010 р.), Дрогобицькому державному педагогічному університеті імені Івана Франка (довідка № 1013 від 19.07. 2010 р.).

Вірогідність результатів дослідження забезпечено: теоретичною та методичною обґрунтованістю його вихідних положень; використанням методів науково-педагогічного пошуку, відповідних меті, об'єкту, предмету дослідження; репрезентативністю вибірки; дослідно-експериментальною перевіркою висунутої гіпотези; кількісним та якісним аналізом отриманих результатів; використанням статистичних методів обробки експериментальних даних; апробацією основних концептуальних положень дослідження.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження обговорювалися на наукових і науково-практичних конференціях, зокрема, *міжнародних*: „Формування професійної компетентності вчителя в умовах європейської інтеграції” (Київ–Житомир, 2005); „60 років ЮНЕСКО: погляд у майбутнє” (Київ, 2006); „Європейські інтеграційні процеси і транскордонне співробітництво” (Луцьк, 2006); „12 Міжнародна конференція TESOL-Ukraine” (Київ, 2007); „Професійна підготовка майбутніх учителів іноземних мов в умовах інформаційного суспільства” (Житомир, 2007); „Наука. Образование. Технологии” (Барановичі, Білорусь, 2008); *всеукраїнських*: „Тенденції розвитку професійно-педагогічної освіти в Україні і за кордоном” (Житомир, 2006); „Психолого-педагогічні аспекти розвитку педагогічної майстерності викладачів в умовах євроінтеграції” (Глухів, 2007); „Інноваційні технології навчання іноземних мов в початковій школі” (Київ, 2008).

Публікації. Основні положення і результати дисертаційного дослідження відображено у 16 публікаціях автора, з яких 8 статей у провідних фахових виданнях, 1 навчально-методичний посібник, 1 розділ у навчальному

посібнику, 4 статті у збірниках конференцій та 2 тези доповідей на наукових конференціях.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел (297 найменувань, з яких 34 – іноземною мовою), 14 додатків. Основний зміст дисертації викладено на 187 сторінках. Робота містить 27 таблиць, 17 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність дослідження, його зв'язок з науковими програмами і планами, визначено мету, завдання, сформульовано об'єкт, предмет, гіпотезу, методологічні і теоретичні основи, визначено методи та конкретизовано етапи дослідження, його експериментальну базу, розкрито наукову новизну і практичне значення, наведені дані щодо апробації результатів дослідження, його структури та обсягу.

У першому розділі – **„Теоретичні основи професійної підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до здійснення диференційованого підходу у навчанні учнів загальноосвітніх навчальних закладів”** – розкрито зміст, структуру, функції професійної підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін, обґрунтовано її особливості, зумовлені профільною спеціалізацією майбутніх фахівців; визначено теоретичні засади та проведено історико-педагогічний аналіз проблеми диференційованого підходу у навчанні, з'ясовано сучасні погляди щодо його реалізації, конкретизовано практичні шляхи його здійснення вчителями у професійно-педагогічній діяльності.

На основі аналізу освітніх документів, галузевих стандартів вищої освіти, педагогічних джерел, уточнено поняття „професійна підготовка вчителя”, яке визначено як багатофункціональний процес, спрямований на професійний розвиток майбутнього педагога, засвоєння ним знань, умінь, навичок та способів дій у системі професійно-педагогічної освіти.

Обґрунтовано, що результативною характеристикою професійної підготовки є готовність майбутнього вчителя до професійної діяльності.

Конкретизовано зміст, структуру, функції професійної підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін.

На основі дослідження функціональних особливостей професійної діяльності вчителів-гуманітаріїв визначено систему знань, умінь, навичок та якостей особистості, які окреслюють специфіку ціннісного, знанневого, діяльнісного та особистісного компонентів професійної підготовки фахівців цієї спеціалізації, виділено загальнокультурний і комунікативний аспекти змісту як такі, що потребують особливої уваги в системі професійної підготовки вчителів гуманітарних дисциплін порівняно з учителями інших

спеціалізацій.

На основі проведеного аналізу філософської, психолого-педагогічної літератури визначено теоретичні та методологічні основи реалізації диференційованого підходу, закладені в різних галузях науки.

У ході дослідження історико-педагогічного аспекту проблеми диференційованого підходу висвітлено діалектику його розвитку в історії педагогічної думки та визначено основні етапи становлення: 1) у межах філософської науки; 2) у рамках загальних дидактичних концепцій; 3) виокремлення диференційованого підходу в самостійну науково-педагогічну проблему. Детальний аналіз останнього етапу надав можливість простежити зміну педагогічних поглядів щодо його реалізації від окремих ідей впровадження в практику організації навчання на інтуїтивно-емпіричній основі до науково обґрунтованої реалізації у контексті особистісно орієнтованої моделі навчання та довести його актуальність.

Застосування методу контент-аналізу дозволило виділити категорійні ознаки поняття „диференційований підхід у навчанні”, встановити його зв'язок з категоріями „диференціація навчання” та „диференційоване навчання”. Виявлено, що диференційований підхід спрямовує вчителя-гуманітарія на врахування індивідуально-типологічних особливостей учнів у процесі організації навчання, а диференціація, внутрішня її форма, є засобом реалізації підходу, в свою чергу диференційоване навчання – засобом реалізації проведеної диференціації.

У ході дослідження визначено практичні шляхи реалізації диференційованого підходу вчителями-гуманітаріями в професійно-педагогічній діяльності, окреслено актуальні види внутрішньої диференціації (за загальними і спеціальними здібностями, інтересами, психофізіологічними показниками, навчальними і когнітивними стилями учнів), конкретизовано специфіку реалізації кожного виду диференціації.

Аналіз підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін підтвердив відсутність достатнього науково-методичного забезпечення до здійснення диференційованого підходу в навчанні. Так, спостерігається тенденція до звуження знаннєвого компоненту підготовки щодо ознайомлення з поняттям та шляхами реалізації рівневої диференціації. При цьому поза увагою залишаються сучасні дослідження з проблеми диференціації навчання за навчальними і когнітивними стилями, теорією множинних інтелектів тощо. Діяльнісний аспект підготовки до здійснення диференціації реалізується фрагментарно та непослідовно. Сучасні підручники і посібники не враховують необхідності реалізації міжпредметних зв'язків дисциплін педагогічного та методичного циклів у процесі підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до здійснення диференційованого підходу в навчанні учнів ЗНЗ.

У другому розділі – „**Модель підготовки вчителів гуманітарних дисциплін до здійснення диференційованого підходу**” – конкретизовано структуру та зміст готовності вчителів до здійснення диференційованого підходу в навчанні; розроблено систему критеріїв та показників оцінювання рівня готовності вчителів до здійснення диференційованого підходу; проаналізовано стан професійної готовності працюючих учителів гуманітарних дисциплін у цьому напрямку; теоретично обґрунтовано модель підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до здійснення диференційованого підходу в навчанні учнів ЗНЗ.

На основі аналізу наукової літератури визначено відповідну структуру готовності, яка включає: цілемотиваційний, особистісний, когнітивний, операційно-діяльнісний та оцінно-рефлексивний компоненти. Окреслено їх змістове наповнення та виокремлено систему мотивів, особистісних якостей, знань, умінь та навичок, якими має володіти вчитель-гуманітарій для ефективної реалізації підходу у професійно-педагогічній діяльності.

Розроблено систему критеріїв та показників оцінювання рівня готовності вчителів до реалізації диференційованого підходу, до якої входять цільовий, внутрішньоособистісний, теоретичний, практичний та результативний критерії, проаналізовано особливості високого, середнього та низького рівнів готовності майбутніх учителів.

Представлено результати опитування та анкетування працюючих учителів-гуманітаріїв, які виявили потребу в розширенні, корекції та поглибленні системи знань з проблеми реалізації диференційованого підходу, зокрема, диференціації навчання на основі врахування загальних навчальних здібностей, когнітивних і навчальних стилів учнів, а також психофізіологічних особливостей учнівського контингенту, вдосконаленні вмій організації та планування диференційованого навчання.

Підготовка майбутніх учителів-гуманітаріїв до здійснення диференційованого підходу в навчанні у межах дослідження тлумачиться як багатофункціональний процес, спрямований на усвідомлення мотивів, потреб, становлення ціннісних орієнтацій майбутніх фахівців, формування в них системи знань, умінь, навичок, розвиток особистісних якостей та здібностей, які є підґрунтям ефективного впровадження підходу у професійно-педагогічній діяльності.

З урахуванням змістового наповнення готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до реалізації диференційованого підходу в навчанні розроблено авторську модель підготовки фахівців цієї спеціалізації, до структурних компонентів якої віднесено мету, зміст, підходи, принципи, форми, методи, етапи реалізації, педагогічні умови її ефективності, контроль, самоконтроль, оцінка, результати підготовки (рис. 1).

Рис. 1. Модель підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до здійснення диференційованого підходу у навчанні учнів ЗНЗ

У третьому розділі – „Технологія підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до здійснення диференційованого підходу” – представлено результати експериментальної перевірки ефективності технології підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до здійснення диференційованого підходу.

З метою впровадження моделі розроблено експериментальну технологію підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до здійснення диференційованого підходу в навчанні учнів ЗНЗ, до компонентів якої віднесено: цільовий, змістовий, процесуальний та оцінно-результативний.

Цільовий компонент розкриває стратегічні, тактичні, оперативні цілі підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до здійснення диференційованого підходу в навчанні учнів ЗНЗ.

Змістовий компонент передбачає відбір і структурування інтегрованого, психолого-педагогічного, методичного навчального матеріалу, який спрямований на розкриття особистості майбутнього вчителя-гуманітарія, формування його готовності до здійснення означеного підходу у професійно-педагогічній діяльності.

Процесуальний компонент вміщує форми, методи, прийоми навчання, які використовуються на всіх етапах підготовки студентів до реалізації підходу в професійно-педагогічній діяльності.

Оцінно-результативний компонент технології відображає методи контролю ефективності підготовки студентів (тести, письмові контрольні роботи, опитування) і самоконтролю (самооцінка рівня знань, умінь, навичок, якостей, мотивів), які реалізуються на кожному етапі.

Упровадження експериментальної технології відбувалося у три етапи. Орієнтувально-інформаційний передбачав мотивування студентів до здійснення диференційованого підходу в навчанні учнів ЗНЗ, поступове ознайомлення майбутніх учителів гуманітарних дисциплін з проблемою, засобами педагогічних, методичних дисциплін. Навчально-практичний етап – засвоєння знань студентів щодо реалізації диференційованого підходу на уроках предмету спеціалізації, що сприяло формуванню всіх груп умінь, необхідних для проектування, планування та організації диференційованого навчання.

Технологія підготовки на цьому етапі реалізовувалася в межах спецкурсу „Підготовка майбутнього вчителя до здійснення диференційованого підходу у навчанні учнів ЗНЗ”.

Самостійно-творчий етап дозволив скорегувати знання та вміння студентів щодо реалізації диференційованого підходу в ході педагогічної практики та створити умови для заохочення студентів на подальший творчий науковий пошук у цьому напрямі.

З метою перевірки ефективності запропонованої експериментальної технології підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до здійснення диференційованого підходу в навчанні учнів проведено констатувальний та формувальний етапи експерименту, програма яких передбачала: визначення мотиваційних чинників, які спонукають студентів до здійснення диференційованого підходу в навчанні учнів; дослідження стану сформованості знань, умінь та навичок, особистісних якостей студентів щодо реалізації диференційованого підходу в навчанні.

У результаті констатувального етапу експерименту сформульовано висновки щодо: недостатнього рівня сформованості готовності студентів до реалізації диференційованого підходу, що характеризується спрямованістю студентів контрольних та експериментальних груп до застосування підходу переважно для оптимізації реалізації освітніх цілей навчання; недостатнім рівнем знань, умінь та навичок, необхідних для його реалізації, розвитком лише окремих особистісних та професійних якостей, необхідних учителям гуманітарних дисциплін для ефективного впровадження підходу в навчальний процес.

З метою вдосконалення процесу підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до здійснення диференційованого підходу в навчальний процес упроваджено експериментальну технологію.

Дослідно-експериментальним шляхом доведено, що в результаті її впровадження спостерігається значне підвищення рівня сформованості мотивів студентів до реалізації диференційованого підходу (57% в експериментальних порівняно з 32% в контрольних групах), а також більш гармонійне співвідношення мотивів застосування диференційованого підходу з метою оптимізації освітньої, виховної та розвивальної функцій навчання (0,80; 0,76 та 0,76 в експериментальних порівняно з 0,58; 0,46; 0,48 в контрольних групах).

Проведене дослідження засвідчило значне зростання показників сформованості знань, умінь та навичок студентів, необхідних для реалізації диференційованого підходу в навчанні учнів ЗНЗ (0,78; 0,68 в ЕГ та 0,58; 0,57 в КГ). Суттєво зросла частка студентів із високим та середнім рівнями готовності до реалізації диференційованого підходу (89,1% в експериментальних порівняно з 62,9% в контрольних групах).

Достовірність отриманих даних підтверджено за допомогою статистичних методів: t-критерія Стьюдента та λ -критерія Колмогорова-Смірнова. Наведені дані засвідчують правильність гіпотези дослідження та дозволяють стверджувати про ефективність запропонованої технології підготовки вчителів-гуманітаріїв до здійснення диференційованого підходу.

Проведене дослідження дає можливість зробити такі **висновки:**

1. Актуальною проблемою розвитку освіти в Україні, відображеною в

науково-педагогічній літературі та освітніх нормативних документах, є модернізація змісту та шляхів реалізації освітньої політики держави у напрямку її гуманізації та гуманітаризації, що обумовлює посилення вимог до професійної підготовки вчителів гуманітарних дисциплін.

Зазначене свідчить про підвищення уваги до підготовки майбутніх учителів до особистісно орієнтованого навчання, одним із дієвих засобів якого є спрямування навчально-виховного процесу на розвиток особистості учнів шляхом реалізації диференційованого підходу в навчанні, що передбачає сформованість певної системи знань, умінь, навичок та особистісних якостей, які дозволяють системно та послідовно здійснювати навчально-виховний процес із урахуванням індивідуально-типологічних особливостей учнів.

Аналіз наукової літератури, підручників і посібників із дисциплін педагогічного циклу, які використовуються в педагогічних ВНЗ у ході професійної підготовки майбутніх учителів, спостереження за навчальним процесом та опитування практикуючих учителів гуманітарних дисциплін, свідчить про необхідність удосконалення підготовки майбутніх учителів до здійснення диференційованого підходу в навчанні учнів ЗНЗ у таких аспектах: підвищення уваги до діяльнісного та особистісного компонентів змісту підготовки вчителів, розширення його знаннєвого компоненту, необхідність урахування специфіки професійної діяльності вчителів гуманітарних дисциплін, зокрема, врахування особливої важливості комунікативної функції професійної діяльності вчителя-гуманітарія.

2. На основі теоретичного аналізу досліджуваної проблеми виявлено багатозначність тлумачень понять, пов'язаних із проблемою диференційованого навчання, що обумовлюється історичними та географічними особливостями його реалізації. Здійснення контент-аналізу та категорійного аналізу основних понять дослідження виявило їх взаємозумовленість у контексті професійної діяльності вчителя.

Диференційований підхід тлумачиться як дидактичний принцип, який спрямовує на врахування індивідуально-типологічних особливостей учнів у процесі організації навчально-пізнавальної діяльності та передбачає адаптацію компонентів навчання до визначених особливостей школярів з метою створення найбільш сприятливих умов для їх особистісного розвитку.

Визначено, що диференціація навчання – це спосіб організації навчального процесу, який ґрунтується на врахуванні індивідуально-типологічних особливостей учнів, забезпечує ефективне засвоєння базового рівня загальноосвітньої підготовки та створює сприятливі умови для розкриття здібностей, схильностей, потреб та інтересів у процесі набуття освіти.

З'ясовано, що диференційоване навчання – це форма організації навчально-пізнавальної діяльності, яка ґрунтується на проведеній диференціації суб'єктів

учіння та здійснюється з урахуванням індивідуально-типологічних особливостей учнівського контингенту.

Уточнення змісту основних понять дослідження дозволило виявити сутність реалізації диференційованого підходу у професійній діяльності педагога і, таким чином, конкретизувати змістове наповнення підготовки майбутніх учителів-гуманітаріїв у цьому напрямі.

3. На основі аналізу теоретичних та методичних засад підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до здійснення диференційованого підходу в навчанні визначено сутність готовності до здійснення диференційованого підходу як її цільового компоненту.

Готовність учителів до здійснення диференційованого підходу в навчанні учнів ЗНЗ розуміється як інтегроване утворення особистості, що включає систему загальнокультурних, психолого-педагогічних, предметно-методичних знань, знань власне з проблеми диференційованого підходу, необхідну систему вмінь та навичок його реалізації в процесі організації навчально-пізнавальної діяльності учнів, а також цільові установки, мотиви, ціннісні орієнтації, які спонукають педагога до здійснення диференційованого підходу та наявність у нього якостей та здібностей, важливих для ефективного реалізації означеного підходу та педагогічної рефлексії.

Компонентами готовності вчителя гуманітарних дисциплін до здійснення диференційованого підходу в навчанні визначено цілемотиваційний, особистісний, когнітивний, операційно-діяльнісний та оцінно-рефлексивний.

Обґрунтовано систему критеріїв, які дозволяють встановити рівень сформованості готовності до здійснення диференційованого підходу: стимулюючий, внутрішньоособистісний, теоретичний, практичний та результативний критерії та рівні сформованості готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до здійснення диференційованого підходу в навчанні: високий, середній та низький.

Готовність майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до здійснення диференційованого підходу в навчанні є підґрунтям створення моделі підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до здійснення диференційованого підходу в навчанні учнів ЗНЗ.

4. Обґрунтовано модель підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до здійснення диференційованого підходу в навчанні учнів ЗНЗ, яка являє собою комплекс взаємопов'язаних компонентів педагогічного процесу.

Головними компонентами моделі визначено: мету підготовки до здійснення диференційованого підходу; комплекс підходів (особистісно орієнтований, діяльнісний, аксіологічний, технологічний, синергетичний); принципи (гуманізації, диференціації, індивідуалізації, орієнтації на практичну діяльність, активності, самостійності, екстеріоризації індивідуального досвіду, науковості,

позитивної емоційної забарвленості); педагогічні умови, що забезпечують її ефективність (спрямованість на розвиток готовності до здійснення підходу як важливої складової готовності до професійної діяльності; актуалізація можливостей навчальних дисциплін; відповідне науково-методичне забезпечення; стимулювання пізнавальної активності студентів); форми (аудиторні, позааудиторні) і методи (активні, інтерактивні, пошукові, дослідницькі, евристичної бесіди, ситуативного аналізу) організації навчання; етапи (орієнтувально-інформаційний; навчально-практичний; самостійно-творчий).

5.3 метою перевірки ефективності запропонованої моделі розроблено технологію підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до здійснення диференційованого підходу в навчанні, до складу якої входять *цільовий* (стратегічні, тактичні, оперативні цілі підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до здійснення диференційованого підходу в навчанні); *змістовий* (вивчення студентами різних блоків дисциплін: „Педагогіка”, „Методика викладання предмету спеціалізації”, спецкурс „Підготовка майбутнього вчителя до здійснення диференційованого підходу до навчання учнів ЗНЗ”, переддипломна педагогічна практика та науково-дослідницька робота); *процесуальний* (опис форм, методів та засобів реалізації навчального процесу підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до здійснення диференційованого підходу в навчанні) та *оцінно-результативний* (методи та засоби контролю та самоконтролю ефективності підготовки студентів до здійснення диференційованого підходу в навчанні (анкети, тести, контрольні та діагностичні роботи), які спрямовані на оцінку результативності підготовки) компоненти.

У межах експериментальної технології використано аудиторні (лекції, лабораторно-практичні, семінарські заняття, міні-лекції (бесіди), методичні майстерні); позааудиторні: індивідуальні (звіт з педпрактики, методичні портфолію); групові (робота студентів в групах за інтересами); колективні (зустрічі з учителями-новаторами, методична олімпіада, відвідування майстер-класів учителів-предметників) форми роботи та активні, інтерактивні, пошукові, дослідницькі методи навчання.

Ефективність запропонованої технології перевірено за допомогою констатувального та формувального етапів експерименту.

У результаті проведення експерименту виявлено, що застосування запропонованої технології сприяє: значному підвищенню рівня сформованості мотивів до реалізації диференційованого підходу, зокрема, щодо його застосування для реалізації освітніх, виховних та розвивальних цілей навчання; підвищенню рівня сформованості знань, умінь та навичок студентів, необхідних для успішної реалізації диференційованого підходу в професійно-

педагогічній діяльності; розвитку особистісних якостей, важливих для здійснення диференційованого навчання учнів.

Таким чином, ефективність та дієвість запропонованої моделі та технології свідчить про доцільність їх впровадження в процес професійної підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін.

Перспективними для подальших наукових пошуків є дослідження підготовки викладачів ВНЗ до використання експериментальної технології у професійній підготовці майбутніх учителів гуманітарних дисциплін; підготовки вчителів інших спеціалізацій до здійснення диференційованого підходу на основі сучасних наукових поглядів у цій сфері; реалізація диференційованого підходу у професійній підготовці майбутніх учителів з урахуванням їх когнітивних і навчальних стилів.

Основний зміст дисертації відображено в таких публікаціях:

Навчальні посібники

1. Гуманкова О. С. Диференційований підхід у навчанні на уроках іноземної мови. Навчально-методичний посібник / О. С. Гуманкова. – Харків : Вид-во „Основа”, 2009. – 120 с.

Наукові статті

2. Гуманкова О. С. Організація роботи груп за інтересами як продуктивний засіб розвитку творчої особистості майбутнього вчителя / О. С. Гуманкова // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – Житомир : ЖДУ, 2005. – Вип. 22. – С. 40–42.

3. Гуманкова О. С. Роль і місце груп за інтересами у формуванні професійної компетентності майбутнього вчителя / О. С. Гуманкова // Підготовка вчителя у контексті Європейського освітнього простору : зб. наук. праць / за ред. проф. Левківського М. В. – Київ–Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2005. – С. 102–109.

4. Гуманкова О. С. Диференційований підхід як засіб оптимізації професійної підготовки майбутніх учителів-філологів у контексті загальноєвропейських вимог / О. С. Гуманкова // Матеріали Третьої міжнародної науково-практичної конференції „Європейські інтеграційні процеси і транскордонне співробітництво” : у 2-х т. – Луцьк : РВВ „Вежа” ; Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2006. – Т. 1. – С. 416–418.

5. Гуманкова О. С. Актуалізація проблеми формування професійної компетентності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін у світлі сучасної освітньої державної політики / О. С. Гуманкова // Актуальні проблеми професійно-педагогічної освіти та стратегії розвитку : зб. наук. праць / за заг. ред. О. А. Дубасенюк, Л. В. Калініної, О. Є. Антонової. – Житомир : Вид-во ЖДУ, 2006. – С. 58–60.

6. Гуманкова О. С. Професійно-орієнтовані групи як засіб оптимізації

підготовки майбутнього вчителя іноземних мов у контексті загальноєвропейських вимог / О. С. Гуманкова // 60 років ЮНЕСКО: погляд у майбутнє : тези доповідей наук. конф. (ЮНЕСКО–КНЛУ, 22–23 лютого 2006) / відп. ред. А. М. Чернуха. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2006. – С. 114–116.

7. Гуманкова О. С. Доцільність використання диференційованого підходу у професійній підготовці майбутніх учителів-філологів / О. С. Гуманкова // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2006. – Вип. 28. – С. 69–73.

8. Gumankova O. S. The Use of the Differentiated Approach to Students as a Means of Increasing the Effectiveness of the Teaching Process / O. S. Gumankova // XII TESOL – Ukraine Conference Kyiv : тези (TESOL–Kyiv, April 21–22). – 2007. – С. 36.

9. Гуманкова О. С. Рівнева диференціація як засіб оптимізації методично-професійної компетенції майбутніх учителів філологічних дисциплін / О. С. Гуманкова // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова : зб. наук. праць. – К. : НПУ, 2007. – Вип. 7. – С. 8–14.

10. Гуманкова О. С. Диференційно-педагогічна компетентність – невід’ємна складова професійної компетентності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін / О. С. Гуманкова // Вісник Глухівського державного педуніверситету. – Глухів : Вид-во РВВГДПУ. – Вип. 12. – С. 88–94.

11. Гуманкова О. С. Готовність майбутніх учителів іноземних мов до здійснення диференційованого підходу – актуальна проблема практики професійного навчання у вузі / О. С. Гуманкова // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2008. – Вип. 37. – С. 103–107.

12. Гуманкова О. С. Використання диференційованого підходу у навчанні на основі урахування психофізіологічних характеристик учнів у процесі викладання дисциплін гуманітарного циклу / О. С. Гуманкова // Матеріали Международной научно-практической конференции. – Барановичи : РИО БарГУ, 2008. – Книга 2. – С. 130–132.

13. Гуманкова О. С. Впровадження теорії множинних інтелектів та стратегії критичного мислення у практику навчання англійської мови учнів старшої школи / О. С. Гуманкова // Професійно-методична підготовка майбутнього вчителя іноземної мови у вищому навчальному закладі : [монографія] / за заг. ред. Н. Р. Петранговської. – Дніпропетровськ : Вид-во ДУЕП, 2009. – С. 205–219.

14. Гуманкова О. С. Резервні можливості використання диференційованого підходу у навчанні на уроці іноземної мови / О. С. Гуманкова // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 17. Теорія і практика навчання та виховання : зб. наук. праць. – К. : НПУ, 2009. – Вип. 11. – С. 3–9.

15. Гуманкова О. С. Резервні можливості використання ресурсів

педагогічної практики в процесі формування готовності майбутніх учителів іноземних мов до здійснення диференційованого підходу у навчанні учнів / О. С. Гуманкова // Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. – Ніжин : Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2009. – Вип. 5. – С. 92–95.

16. Гуманкова О. С. Модель підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до здійснення диференційованого підходу у навчанні учнів загальноосвітніх навчальних закладів / О. С. Гуманкова // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2011. – Вип. 60. – С. 111–115.

АНОТАЦІЇ

Гуманкова О.С. Підготовка майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до здійснення диференційованого підходу у навчанні учнів загальноосвітніх навчальних закладів. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Житомирський державний університет імені Івана Франка, 2012.

Дисертація присвячена проблемі підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до здійснення диференційованого підходу в навчанні. Уточнено основні поняття дослідження; визначено зміст та структуру готовності майбутніх педагогів до здійснення підходу. Теоретично обґрунтовано модель, розроблено, експериментально перевірено технологію підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до здійснення диференційованого підходу в навчанні. Основні результати дослідження впроваджено в навчальний процес вищих педагогічних навчальних закладів.

Ключові слова: диференційований підхід, учитель гуманітарних дисциплін, підготовка майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до здійснення диференційованого підходу в навчанні учнів ЗНЗ, модель підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до здійснення диференційованого підходу в навчанні.

Гуманкова О.С. Подготовка будущих учителей гуманитарных дисциплин к реализации дифференцированного подхода в обучении учеников общеобразовательных учебных заведений. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Житомирский государственный университет имени Ивана Франко, 2012.

Диссертационная работа посвящена теоретико-экспериментальному исследованию проблемы подготовки будущих учителей гуманитарных дисциплин к реализации дифференцированного подхода в обучении учащихся

общеобразовательных учебных заведений.

В диссертации представлены результаты теоретического анализа данной проблемы в отечественной и зарубежной психолого-педагогической, философско-исторической литературе; уточнены основные понятия исследования: „дифференцированный подход”, „дифференциация обучения”, „дифференцированное обучение”.

Определены возможности реализации дифференцированного подхода учителями-гуманитариями в профессионально-педагогической деятельности, а также актуальные виды внутренней дифференциации (по общим и специальным способностям, психофизиологическим показателям, когнитивным стилям и стилям обучения учащихся); конкретизирована специфика реализации каждого вида дифференциации.

Обоснованы содержание и структура готовности будущих учителей гуманитарных дисциплин к реализации дифференцированного подхода, компонентами которой являются: целемотивационный, личностный, когнитивный, операционно-деятельностный и рефлексивный.

В процессе исследования готовности учителей гуманитарных дисциплин к реализации дифференцированного подхода разработана система критериев (стимулирующий, внутриличностный, теоретический, практический, результативный) и показателей, которые позволяют определить уровень готовности к реализации подхода. На основании данных критериев определены уровни готовности учителей гуманитарных дисциплин к реализации дифференцированного подхода: высокий, средний и низкий.

Теоретически обоснована модель подготовки будущих учителей гуманитарных дисциплин к реализации дифференцированного подхода в обучении, которая представляет комплекс компонентов, обеспечивающих формирование готовности будущих учителей к реализации дифференцированного подхода. Структурными компонентами модели являются: цель, содержание, подходы, принципы, формы, методы, этапы реализации подготовки, а также педагогические условия ее эффективности. Для практической реализации модели подготовки в процессе обучения высшей школы разработана экспериментальная технология, компонентами которой являются: целевой, содержательный, процессуальный и оценочно-результативный.

Подтверждено, что подготовка к реализации дифференцированного подхода предполагает три этапа: ориентировочно-информационный, обучающе-практический, самостоятельно-творческий.

В процессе экспериментальной работы реализованы формы: аудиторные (лекции, лабораторно-практические, видеолaborаторные, семинарские занятия, методические мастерские, мини-лекции разных видов) и внеаудиторные

(индивидуальные, групповые, коллективные); методы: активные, интерактивные, исследовательские, метод эвристической беседы и ситуационного анализа подготовки будущих учителей, использование которых повысило уровень знаний, умений студентов, стимулировало познавательную активность, вызвало личную заинтересованность и сформировало личностно значимые профессиональные качества, а так же достаточный уровень готовности к реализации дифференцированного подхода.

На основе предложенной технологии в соответствии с этапами ее внедрения разработаны дополнения к курсам „Педагогика”, „Методика преподавания предмета специализации”, спецкурс „Подготовка будущего учителя к реализации дифференцированного подхода в обучении”, внесены дополнения к программе преддипломной педагогической практики, разработаны темы курсовых и дипломных работ студентов.

Практически подтверждена целесообразность использования предложенных модели и технологии. Основные результаты исследования внедрены в учебный процесс высших педагогических учебных заведений.

Ключевые слова: дифференцированный подход, учитель гуманитарных дисциплин, подготовка будущих учителей гуманитарных дисциплин к реализации дифференцированного подхода в обучении, модель подготовки будущих учителей гуманитарных дисциплин к реализации дифференцированного подхода в обучении.

Gumankova O.S. The Humanities Teacher Preparation to Applying Differentiated Approach in Primary and Secondary Educational Establishments. – Manuscript.

The thesis submitted seeking the candidate degree of the pedagogical sciences on speciality 13.00.04 – theory and methods of professional education – Ivan Franko Zhytomyr State University, 2011.

It deals with the problem of the Humanities teacher preparation to differentiated approach realization in primary and secondary school classrooms. The thesis analyzes the theory and state of the problem in educational theory and practice; specifies basic terminology of the research; defines content and structure, criteria and levels of future Humanities teachers' readiness to differentiated approach realization. The thesis suggests theoretically grounded and experimentally tested model and technology of the Humanities teacher preparation to applying differentiated approach in primary and secondary educational establishments. The results of the research are introduced into the teaching practice of higher pedagogical educational establishments.

Key words: differentiated approach, the humanities teacher, the Humanities teacher preparation to applying differentiated approach in primary and secondary educational establishments, model of the Humanities teacher preparation to applying differentiated approach in primary and secondary educational establishments.